

O pannách, ješto chtie za muž.

Že panenský stav jest najduostojnějšie čistoty, a že se jest v něm narodil každý, a nemóž jeho ztratiti i žádný bez povolenie, chci o něm najprv pomluviti, zdali by kto, srozuměje jeho veliké duostojnosti, ostal při něm; a pakli
 5 dále nechce, ale dochoval jeho až do manželstva. I rozuměji a vizi v panenském stavu panny dvoje: jedny, ješto pro milosť boží věč chtie ostati pannami; druhé, ješto chtie za muž. A ty druhé ještě jsú dvoje: neb jedny z úmysla sprostného, jsúc v poslušensství svých starost, držie panenství,
 10 prosiec Boha, aby jim dal podlé své vóle stav manželský držeti, čakajíc, když jich starosty dadie je k manželstvu, neumyslivše až do smrti pannami býti pro milosť boží; neb snad nemají těch příčin, aby uměly bezpečně chovati panenství svého, ani snad toho naučení; neb, jakož čtenie praví:
 15 „Ne všichni mohú panenství pochytiiti, ale jen ti, kterým jest dáno od Boha.“ Ale ty panny, ješto myslé za muž, kakž kolivěk nebudú bez odplaty, že sú své panenství schovaly podlé božieho prikázanie, manželstva čakajíc bohobojně: však zemrú-li, pannami jsúc, nebudú té svrchované odplaty
 20 jmieti s těmi pannami, ješto sú, z úmysla zalibivše Bohu své panenství, ne do své síly, ale do božie pomoci ufajíce, až do smrti sdržely je a zachovaly.

Jsú pak druhé helmbrechtné panny, ovšem světské, ješto dráže vážie veselé tohoto světa, a více žádají zdejšie chvály,
 25 než království nebeského. Jistáf jest věc, že ty panny jeličkož k Bohu jsú psotnějšie, nežli ženy, ješto již své muže mají; neb žena jen toho hledá, kak by se slíbila svému muži: ale takové panny všem se žádají slíbiti, tož jen k tělesnému oku. Darmoť sobě tušie ty panny tím panenstvím, aneb
 30 ačf kto pochlebuje jim, i tuší jim zlým: lepší jest pokorná žena, než hrdá panna. Kterážf kolivěk panna svým panenstvím protiv Bohu slúží světu, jistěf od Boha zaslúží pomsty. Ano svatý Jakub praví: „Ktož chce býti přítel tohoto světa, ten bude nepřítel boží.“ Veď, přijdeť ten den, žeť nade všemi
 35 stane pomsta, ktož vši myslí milují svět: kakž pak takové

panny chtějí ujíti božieho súdu, válejíc smiech sprostnějšími, tak pannami, jako panici, aneb manželzy sprostými; a z pravého úmysla, kohož mohúc, k smilné táhnúc nečistotě, ač ne skutkem, ale przniec jich myslí i samy své, žádajíc se všem slíbiti, a samy se sobě líbiac v své marnosti aneb snad v zlosti? 5
 Spiešeť jest zlosť, nežli marnosť taková věc, vzdy chtieti nad jiné chválu jmieti v kráse, v lepotě, v dvorstvu, v skociech, v rúše i v čemž kolivěk takovém. Hlédsaj, nenie-liť zlosť, téžměř vše snaženstvie své obrátiti na to, neda mladí blázni řekli: „Toť jsú praví tovaříšie!“ Takovéť panenstvo k ni- 10
 čemuž nenie, než k pomstě boží. A však, když by taková panna dřévo, než by zbyla panenstva svého, rozmysléc se, Bohu panenstvo zalíbila, želejíc těch svých nestatečností, mohla by dojíti duostojenstvie panenského, jehož ani manželka, ani vdova móż dojíti: když by s múdrymi pannami 15
 čakajíc věčného choti, jmajíc lampad, vzala také i oleje a rozežhla jej k ozdobe věčné, tociš majíc cělosť panenskú jako lampad, i vzala milosť k Bohu, jako oleje, jíž by plápolíc svietila rozličnými skutky dobrými k příkladu jiným. Pakli by i u manželstvo vstúpiti chtěla taková panna, však 20
 by měla těch svých obyčejóv pokáním polepšiti se zpovědí. Cožť kolivěk tuto pravi těmto trojím pannám, též i panici sobě mají rozuměti; nebť i jich panenstvie vše jedno jest duostojenstvie, jako i oněch.

25

Čeho se mají stříci, ktož chtěie v manželstvo.

I řku těm obojím pannám, kteréž chtěie za muž, leč jsú i panici, a razi jim to, ač jim jest milá pravda božie, aby 30
 se čistě jinoch své choti choval od všelikého smilstva, tak dobře, jako ona jemu. Neb jest to božie prikázanie, aby i žádný kromě manželstva s žádnú se nesměšoval tělesným skutkem. A také jest podobné, jakož jinoch nechtěl by rád, by ta panna stav panenský prostúpila, kterúz on má pojetí, 35
 aby také sám svého panenstvie neztracoval. Však jest muž silněji než žena; a když jest ženě svůj stav veliká hanba kromě manželstva prostúpiti, nicť před Bohem nenie menší hřiech muži. A protož podobné jest, čistě chovati se tak

muži jako ženě k manželstvu, a pokáním se k němu připraviti; nebť jest svátost manželstvo. Nebť to bývá, že kteříž své vůle více žádají v manželství, než vůle božie a způsobu jeho, často jim Bůh dá těžšie pokánie, nežli by jim

5 papež směl dáti se vši svú kněží. Neb čímž člověk hřeší, tím má trpěti. A protož, ktož jest hřešil, kak nemůdře s ženami pohrávaje, aneb přieliš žádaje se pro tělesnú libost oženiti, často jemu Bůh dá takú ženu, na níž dosti těžké bude pokánie jmieti: snad zlobivú, nemůdrú, klevetnú,

10 neposlušnú a s jinými rozličně zlými obyčejí, že, kdež se přielišné nadál rozkoši, tu bude často přielišná lopof. A snadť to miení svatý Jan Zlatoustý, ješto die: „Ktož má zlu ženu, rozuměj tomu, žeť odplatu svého prohřešenie nese.“ A protož s bázní boží slušie manželstva žádati, prosiec od Boha

15 dobrého tovařiše. Neb jest psáno: „Duom a sbožie přicházie od otcóv; ale žena múdrá zvláště od Boha.“ Což sem tuto mužóm mluvil, právéť se též na panny neb na vdovy chýlí, ješto přieliš kvapně v tělesné žádosti žádají mužóv, hlediec na ně bezpřémně, a vzdy myslé o nich, vzdy o nich

20 mluvie, vzdy se jim strojí, rúchem, skoky, žádajíc se jim slíbiti smilně. Protož často, když mní některá, by měla dobré bydlo mieti s mužem, nalit se jí nahodí snad kostkář, opilec, cizoložník, mrhák, aneb jiných některých zlých obyčejóv. A protož, ktož chtie v manželstvo, mají to dobře

25 obmysliti, že tak brzo potká je lopof jako rozkoš; a žeť nikakž nelze se jim do života rozlúčiti. Protož říekají, když se chléb neudá: „Chléb se snie a pivof se vypie: ale běda, komuž se žena neudá!“ A když jest nelze zbýti manželstva; kdy zamyslec, dobré se jest na manželskú práci rozmysliti,

30 aby člověk neřekl: „Nevěděl sem, by to tak bylo!“ když ho potká, a trpěl tím pokornějie. I slušie se pilně stříeci s obú stranú, ktož chtie v manželstvo, všech těch přičin, z nichž by svár a nemilost mohla býti mezi mužem a ženú v manželství, aneb duši nebezpečenstvie, jehož by potom nebylo

35 snadno popraviti; a zvláště pěti:

Najprvé slušie se stříeci tovařiše k manželstvu nebohobojného. Protož slušie se pláti po lidech pokorných a počestných, múdrých a bohobojných, jichž by dietě k manželstvu pojal. Nebť to bývá, kteréhož starší přielelé jsú oby-

čeje, po témžf často i mlazší táhnú. Mnohokrát v svatém písmě Bóh zapoviedal svým, aby některého rodu nepojímali; a když sú toho nesdrželi, zle se jim zvedlo. A toj' byla jedna příčina obecné potopy, že synové z rodu Setova pojímali dcery z prokletého rodu Kainova, vidúc, že byly krásné, i postúpili po jich smilstvě, až Buoh i potopil ves svět. Právěf jest též ještě i dnes: mnozí pojmu dcery hrdých lidí, nebohobojných, lakomých, smilných neb obžerných, zpravovačov, i zučie se od nich témuž. Múdrý Šalomún však postúpil po obyčejích svých žen protiv Bohu, i ztratil proto boží milosť. A jakožf jest muži třeba ženy bohobojné, takéžf jest třeba ženě, aby muže nebohobojného nepojímala. Ale však jest jedno nemúdré bohobojenstvie, a lépe jest bláznovstvie řekati tomu, když jest v manželství: ješto mají za veliký hřiech, spolu se utěšiti; i dopustie se horšieho, že ukrutni sobě budú; aneb dopustí se snad muž z toho cizoložstva, když jemu žena v tom nebude chtieti ochotna býti. Těmf by slušalo nevstúpati v stav manželský, aby se vystřieci mohli těch tělesných poškvrn. Neb to dobře vědě, zkusiv toho, že snáze jest těch poškvrn prázdnu býti, ješto překázejí čistotě panenské aneb vdoví, jsúc v panenském stavu nebo ve vdovském, než jsúc v manželství, býti bez poškvrn takových, jakož by slušalo manželskú čistotu zachovati. Protož ne takf nemúdre bohobojného muže, neb ženy muži hledati velím: ktožf jde v manželstvo, tenf andělského života nemyslí vésti.

Druhé jest potřebné, ktož chtie k manželstvu, aby každý sobě hledal rovně, aby nerovnosť nebyla příčina jich kramolu a nemilosti. Jest-li mladý, střež se starého; a urozený hledaj urozeného; neb nejedno zlé pocházie z té nesvornosti, když se spolu velmě nerovní senmú. Pojme-li starý mladého, vzdy se vzstýchá, zda-li ho snad mladý nemiluje; a tak, boje se za to sám, plné k němu milosti nemá; neb kdež jest zlé domněnie, tu nemóž býti plná milosť. A takéj' to, že se mladých vášně starým nerady líbie, a starých mladým; jakoj' byl ktos řekl, a pravú pravdu: „Když běch mlad, staří mi se nelíběchu; a již jsem stár, opěť mi se nelíbie mladí.“ A byť mladú ženu starý muž nemrzal, že by snad tak dobrá byla; ale klamóvf zlých lidí nebude prázdna,

ano se zle priatlúvajú škodným klamem, řkúc: „I i kak máš muže starého, anř se k ničemuž nehodí, a ty se s ním nemóžeš shřieti!“ A tak zlí lidé, svú vůli pasúc, i piesni o nich zpievati budú, ano jich řrt ponúkajú k tomu, chtě zkaziti do-
 5 brú ženu, jeřto by se nedomyslila toho k mysli řipustiři, aby se z toho roztúřila. A mladému muži s starú řenu právěř jest tež; anoř ději nejednú jemu, klamajíc jím: „Toř tvá pěknicka! toř tvá matka!“ Pakli bude jeden děti jmieti a druhý nic, opěř z toho hotov kramol, a najviec v obec-
 10 ných lidech. By onen přál jeho dietěti, tento nevěři; a tento mní, by druhý před ním kradl pro své děti. A protoř pro vše, ktoř chtie v manželstvo, hodné jest rovného hledati tovařiře; neb pro tu nesvornosř mnoho se zlého přiházie: tu čáry, tu cizolořstvo, ústavný kramol, a druhdy vrařda,
 15 až sám na se někdy člověk smřti vzprosí; a druhdy se rozeřdú leckaks, i duři i sbořie ztratiec.

Třetie sluřie se řřieci, aby se nesřala spolu dřeve, než sobě vyjdeta z rodu, aneb jřta-li v přřvuzenství. Na čtvřtém kolenu nemají se pojímati; ale jakř s které strany
 20 pátého dojde, tak mohú. A řtěm kolenóm móžeš srozuměti v onom dřevu tam napřed, jeřtoř jest napsáno. Toho dřeva kmen jest otec neb máti; neb móř čisti rod po leckterém jich. A prvnie větvie, na němž jsú pacholíkové i dievčičky, jsú sobě vlastní děti toho otce neb té mateře, ačř slovú
 25 polúbratřie někdy neb polúseřřie; a to jsú koleno prvě. Na druhém větvi jsú řtěch vlastních děti, jeřto jsú sobě řřřčeny, neb ujčeny, neb tetěny vlastní; a to jsú sobě na koleni druhém. A na třetiem větvi jsú oněch vlastních z prvěho kolene vnúčata, a jsú sobě bratřie neb sestry z řřřčenat
 30 neb z tetěnat, neb z řtěch ujčených bratří, a na koleni třetiem. Pak na čtvřtém větvi jsú řtěch bratří a seřř z řřřčenat a z tetěnat, aneb z ujčenat děti, a oněch prvniech vlastních z prvěho kolene pravnúčata, a jsú sobě na čtvřtém koleni: a ři sebe nemohú manželsky pojímati, jakoř vidíš, řeř
 35 i řádný jeden druhému nedává rky aneb prřtena. Ale onino na pátém větvi jsú oněch prvniech vlastních prřpravnúčata; ři jsú již kolene pátého dořli, a mohú se spolu pojímati, aneb s kterýmiř chtie s onoho větvie dolejšieho: s čtvřtého-li, neb s třetieho, neb s druhého, řřeba-li, by to mohlo býti pro

starosť jedných a mladosť druhých, i s prvého kolene, jakož vidíš, anof sobě ruce dávají neb prsteny ti obrazci. Pak po kořenu, ktož chce, móž znamenati, kak od osmi stran každého rodina pocházie; neb každý má čtyři pradědy, a tolikéž prabab. A jakož i žádný z svého rodu nemá pojiťi, donidž nevyjde z čtvrtého kolene: takéž i toho nemóž pojiťi, ktož by s jeho rodičem, donidž by z čtvrtého kolene nevyšel, měl tělesný skutek, ač by i kromě manželstva stal se. I žádný také své kmotry nemá pojiťi; ani ty děti, kteréž kto křstí, mohú jeho děti pojímati, ani on sám. A též jest kmotrovstvo na biřmování. A komuž jeden manžel bude kmotrem, když jsta již spolu, též jest kmotrovstvo i druhému. Také se jest toho stříeci, aby i žádný nepojímal toho, ktož by nebyl svoboděn, že by snad s kým slib měl, jenž manželstvo činí, a ten byl ještě živ; aneb kdyby byl svěcen svěcením druhým, aneb byl v zákoně stvrzen: neb ti všichni mají se rozvesti, móž-li to býti naně doliččno. Pakli by kto kterou pojal, neb která kterého, ještěj' čistotu vdovskou držeti zalbil, ač i kromě zákona, neb pancenskú, zle by činil; pakli by to učinil věda, surtedlně by hřešil. I jiných věcí jest více, ješto manželství překážejí, ale nejsou tak obecné. A protož slušie se pilně ptáti, ktož se ženiti chtie nebo vdáti, aby se u pravdě pojtí mohli; neb často pojmuč se, vzvědie, že spolu nemohú býti podle práva; a však toho nemohúc dovesti, mosejí spolu býti, a ne ovšem dobře.

Čtvrté, ktož manželstvo přijímají, mají se stříeci, aby časov, k modlitvám a ku pokání kostelem ustavených, se nesvatbili. A to jest trój čas do roka ustavil kostel, kromě jiných vigiljí a sobot, aby v nich svateb nebývalo: prvý čas jest ot deviatnika až do próvoda; druhý od křižové neděle až do svatě trojice; a třetí od adventu až do svieček. A neměliž by tehdy kněžie svateb přehlédali podle práva, bez velmě pilné potřeby pro někaké obecné dobré, jako kniežatóm neb velikým pánóm, ješto pro obecný pokoj se ženie, kakž kolivěk snadnějie toho dobývají lidé nežli slušie. A protož, aby se těch věcí mohl každý lépe stříeci, jest páte, ješto pilně slušie stříeci se toho, ktož chtie k manželstvu, to jest: aby se tajně spolu nesnímala, ale zevně, staršie přátely szovúc, vzeptajíc se na tyto na všechny věci, kteréž

jsú príkazny manželstvu. Neb tých všetkých majú starší, ktorí vládnu mladšími, byť pilní, čo by rozumeli, žej' prikaza k manželstvu, aby toho vystriedali mladšie, a pripravili, aby rovní sa snegli u manželstvo.

O manželské nesnadnosti.

Také pannám tým, ač i chtie za muž, nemohu toho
 10 zamlčeti, ještoj' mluvil svatý Pavel. Neb ač jest nemienil prikazovati, aby panny nechodily za muž, jakž to sám svēdčí, a však praví: „Razi jim,“ tociš jako věrný přítel, „aby tak ostaly. A zdáf mi se,“ praví, „žeť mám ten dar z milosti božie,“ tociš žeť v tom mohu dobrú radu dáti. „Však,“
 15 praví, „bēh tohoto světa skoro mine; již by slušalo, ktož tohoto světa užívají, aby myslí k němu nepřikládali, tak jako by jeho neužívali; a ktož mají ženy, aby tak byli, jako by jich nejměli.“ Nemiení svatý Pavel, aby, ktož má ženu, zdržal se od nie tělesným skutkem; nebť jest také řekl, že muž
 20 není vše věci mocen svého těla, ale mocnej' i žena, když chce žádati jeho; a takéž žena není mocna těla svého, aby tociš, když chtiec, muže k sobě nepřipúšťala, ale muž jest mocen také jeho. Ale miení, že by to slušalo, aby, ktož mají ženy, neb ženy, kteréž mají muže, kakž kolivěk z dluhu má
 25 jeden druhému skutku tělesného povolití, všakž své tělesné libosti neměl by velmē k tomu přikládati; neb skuoro mine ta lahódka, a poškvru jakúž takúž nelze jest by neostavila v myslí. Neb vše věci rozum poddá se v tom tělesném skutku tělesenství, ješto v žádném činu jiném toho neučiní. Ale žej' ne-
 30 snadno, majíc žádosti tělesné libosť přirozenú před sebou, myslí k ní nepřikládati, právě jako v smole rozplulé miešejíc rukú, i nezlepiti se jí; protož svatý Pavel, znamenav to, praví více: „Chtěl bych, by tak všichni byli,“ tociš neženiec se, „jakož jsem já.“ I praví k tomu slovu svatý Augustin: „Ó Pavle!
 35 chtěl by, aby svět zhynul!“ Pak mezi jinú řeči odpovídá, řka: „A suad by již doplnil se ten počet, by všichni lidé byli spaseni, kteříž sú po všem světě v ta doba byli.“ Takúž i dnes, ješto se sobě zdají múdří, když se udá s nimi býti, rádi tieží kakús hrdoští: „Lépe-li by bylo, aby všichni